

UNIVERSITETET I BERGEN

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Arkivkode:

Saksnr.: 2022/2788

Orienteringssak c

Møte: 8. september 2022

Risikoområde 10 IT-sikkerhet, kunnskapsspionasje og eksportkontroll – status og aktivitet

Bakgrunn

- [Risikokart 2022-2023](#)
- [Prosjekt Sikre forskningssystemer, herunder Universitetsstyresak 120/21 Status og tiltak informasjonssikkerhet](#)
- [Høring - forslag til endringer i eksportkontrollforskriften - regjeringen.no, UiBs høringssvar](#)

Saksfremstilling

Fakultetet forvalter betydelige mengder data, informasjon og kunnskap, inkludert personopplysninger. Denne informasjonen er av avgjørende betydning for forskning, utdanning, formidling og innovasjon og for samfunnssikkerheten. Universitets- og høgskolesektoren er blant de områdene i samfunnet som i økende grad er utsatt for datainnbrudd og kunnskapsspionasje, og dette stiller økte krav til informasjonssikkerhet. Svak IT-sikkerhet truer noen av universitetenes og forskningens mest grunnleggende verdier som integritet, autonomi og troverdighet, i tillegg til rene operasjonelle verdier som driftsstabilitet og økonomi.

I henhold til nasjonalt lovverk er sektoren pålagt å forhindre ulovlig kunnskapsoverføring, såkalt eksportkontroll, innenfor sensitive områder som omfatter flerbruksteknologi, dvs. teknologi som har både sivilt og potensielt militært bruksområde. Eksportkontrollregelverket knyttet til kunnskapsoverføring berører i særlig grad teknologitunge fakultet som vårt. Nasjonale sikkerhetshensyn og trusselbilder i endring vil i noen tilfeller være utfordrende for eller i motstrid til universitetets samfunnsoppdrag og rolle, blant annet fri og åpen forskning, og det vil kunne påvirke svært relevant internasjonalt samarbeid.

For å ivareta UiBs samfunnsoppdrag og omdømme er det nødvendig at all informasjon og kunnskap som forvaltes er tilfredsstillende sikret mot brudd på konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet i tråd med gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer. Samtidig skal vi ivareta samfunnsoppdraget og rolle med fri og åpen forskning i en internasjonal forskningsverden der kunnskapsdeling og forskningssamarbeid er avgjørende for kunnskapsutviklingen.

De økte kravene til informasjonssikkerhet og kontroll med kunnskapsoverføring krever økt ressursbruk ved UiB for å iverksette konkrete dokumenterte tiltak og etterleve lover, regelverk og styringsdokumenter, og det forventes ytterligere økning i ressursbruken på området.

Informasjonssikkerhet

Grovt sett kan UiBs arbeid med informasjonssikkerhet deles i områdene i) styring og etterlevelse, ii) operativ sikkerhet og beskyttelse, iii) deteksjon og beredskap samt iv) informasjon og kompetanse.

UiB er underlagt en rekke lover, forskrifter og formelle krav knyttet til informasjonssikkerhet og personvern. UiBs styringssystem for informasjonssikkerhet og personvern konkretiserer

dette for institusjonen og gir et rammeverk for styring og krav til sikker drift og forvaltning, herunder ansvarsfordeling i organisasjonen.

UiB sentraliserte i 2006 de generelle IT-tjenestene, mens «fagnære» IT-systemer i stor grad ble igjen i fagmiljøene. Internrevisjoner og sikkerhetstester har avdekket svakheter mht informasjonssikkerhet i de fagnære IT-systemene som fremdeles driftes i fagmiljøene, og prosjektet *Sikre forskningssystemer* er derfor etablert i regi av IT-avdelingen. Fakultetets prodekan er medlem i styringsgruppen og to instituttledere er medlemmer i referansegruppen.

IT-avdelingen har iverksatt en lang rekke sikkerhetstiltak mht IT-driften, men de iverksetter også tiltak for å øke kompetanse om IT-sikkerhet og personvern. Årets IT-forum hadde personvern og IKT-sikkerhet i fokus, og fakultetet var representert med flere deltakere.

Kunnskapsoverføring og eksportkontroll

Regelverket for eksportkontroll skal motvirke at enkelte land Norge ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med, skal få tilgang til varer, tjenester og kunnskap fra norske virksomheter og utdannings- og forskningsinstitusjoner, som disse landene kan anvende militært. Dette gjelder uavhengig av om formålet i Norge var sivilt eller militært.

For å tydeliggjøre regelverket for kunnskapsoverføring og hvordan det skal praktiseres, har Utenriksdepartementet denne våren hatt en revidert eksportkontrollforskrift på høring. Det har vært stort engasjement i sektoren som illustrerer de krevende avveiningene mellom en fortsatt åpen kunnskapssektor med akademisk frihet og sikkerhetspolitiske hensyn. I sitt høringssvar skriver UiB bl.a. at *«forslaget, med alle de uavklarte spørsmål som melder seg – svekker den akademiske friheten. Og videre; forslaget kan i forlengelsen av dette svekke forskningens kvalitet. [...] Videre vil vi rette oppmerksomheten mot faren for at de foreslåtte reglene vil kunne redusere tilgangen på kritisk spisskompetanse innen fagfelt som er sentrale for nasjonal sikkerhet.»*

Regelverket berører internasjonalt forskningssamarbeid, ansettelse og forskerutdanning i mange av fakultetets fagområder, og fakultetet har engasjert seg i høringsprosessen både på UiB og i Fagorgan for matematikk, naturvitenskap og teknologi under Universitets- og høgskolerådet.

Dekanens kommentarer

Svak informasjonssikkerhet og sikkerhetspolitiske situasjoner kan true noen av universitetenes og forskningens mest grunnleggende verdier som akademisk frihet, integritet, autonomi og troverdighet foruten operasjonelle verdier som driftsstabilitet og økonomi. UiB har et godt og hensiktsmessig regelverk for informasjonssikkerhet og personvern, og det pågående arbeidet med sikker drift av forskningsdata og forskningssystemer skaper økt kunnskap og kompetanse om informasjonssikkerhet i fagmiljøene. Tilsvarende har revisjonsprosessen for eksportkontrollregelverket medvirket til økt kunnskap og bevissthet om trusselbildet knyttet til kunnskapsspionasje.

Samtidig krever kunnskapsutvikling innenfor våre fagområder internasjonalt forskningssamarbeid med akademisk frihet og åpenhet. Strengt og avgrensende regelverk og tiltak, ikke minst knyttet til kunnskapsoverføring, kan føre til redusert forskningskvalitet og manglende kunnskapsutvikling innenfor flere av våre fagområder. Her ligger det svært krevende avveininger der academia må framholde akademisk frihet og åpent.

Ressursbehovet knyttet til å etterleve lover, regelverk og styringsdokumenter både når det gjelder informasjonssikkerhet og kontroll med kunnskapsoverføring er også en utfordring. D,

et forventes et økt behov framover som vil gå på bekostning av forsknings- og utdanningsaktivitet hvis det ikke tilføres ressurser til sektoren for å håndtere dette.

28.08.2022 Elisabeth Müller Lysebo

Gunn Mangerud
dekan